# DE SACRA PENTECOSTE ORATIO

AD SANCTISS. D. N.

# VRBANVM VIII.

PONT. OPT. MAX.

HABITA

*AB HERCVLE BVRONTIO BERZETTO VERCELLENSI SEM. ROM. CONV.*

# SERENISSIMO PRINCIPI CARDINALI MAVRITIO A' SABAVDIA.

HERCVLES BVRONTIVS BERZETTVS F.

*CVM de lege Timoris, atque Amoris lata diuinitùs in grauiſſimo terrarum orbis conſeſſu verba facerem, immemor Tui eſſe non potui, Sereniſſime Princeps, à quo tamquam natiuo Principe leges accipere dulce, & decorum eſt: quem timere maieſtas, quem amare docet humanitas. Quas ergo voces ore prolatas benignis tuis auribus offerre non licuit; eas typis impreſſas iſtis oculis offero, quos vti magnanimitas ad*

*ſumma quæque ſuſtollit; ita ſpectata benignitas ad ima deflectit. Nimirum vt immortale Timoris, atque Amoris, hoc eſt perfectæ venerationis Tibi meo Principi teſtimonium exhiberem, non fugitiuus, ac ſtatim euaneſcens adhibendus erat verborum ſonus; ſed manſura diutius, atque ipſam propemodum æternitatem æquatura ſculptarum immortalitas literarum. Quare quod tot nominibus tuum eſt, humaniter, vt ſoles, excipiendo, tuum eſſe confirma. Sic publicam in Te felicitatem diu confirmet Deus.*

ORA-

# ORATIO.

TIMOR, ET AMOR, Beatiſsime Pater, principes optimorum Principum tributarij, tàm indiſcreta ſimilitudine ſe inuicem æmulantur, vt gemelli cordis filij dici poſſint; qui tamen viperina feritate parentem lacerant, ac diſcerpunt, antè parricidæ, quàm partus. Quantùm verò alterius inſtar in altero ſit, vel inde ſatis elucet, quòd *& res plena Timoris Amor eſt*, & ei tantùm timemus, quod amamus. Ambo quoque ſpectantur alati; pedibus Timor, vt, omnia conculcando, malum fugiat; humeris Amor, vt, omnia perferendo, ſequatur bonum. Quid quòd vterque colorem à pallida morte mutuatur? An quia Timori frequenter obiecta mors *rerum terribilium maxima*, repercuſſu palloris aſſiduo, vultum ſuum eius pingit in vultu? Amor verò, quando, vti libet, mori non licet *pro amicis ſuis*; morientis quidem certè ſpeciem induit, & vel ipſa mortis imagine delectatur. Verùm hos inter inſignes animorum motus, non tot fraternæ beneuolentiæ argu-

menta cenſentur, quot hoſtilis ſimultatis indicia. Timor enim, quamuis munimentis vndique cinctus, nunquam tamen munitum ſe ducit ſatis. Amor eò munitiſſimus eſt, quòd *munimento non eget*. Alter natiuo gelu rigeſcens, in medijs æſtibus hyemat: alter igne ſuo liqueſcens, in medijs brumæ rigoribus æſtiuat: ille nemini ſe credere audet, auarus etiam ſui: hic ſui maximè prodigus, vltrò ſe in omnes effundit. Timor Tyrannos inaugurat; Amor Reges. Timor irritat animos; Amor placat. Timor hoſtibus; Amor ciuibus debetur. In bello Timor; in pace regnat Amor. Quid ſi Deum ipſum præcipuè timendum, vnicè amandum, Timor ſatelles Dominum denominat, Amor conſiliarius Patrem vocat? Idemque ſupremus rerum Princeps, cum olim timeri vellet, appellatus fuit *Deus exercituum*: vbi poſtmodum præoptauit amari, dictus eſt *Princeps pacis*. Quid pluribus eſt opus? Quantùm à Timore diſſideat Amor, hæc ipſa doceat dies, vtrique Domino ſeruiens, atque vtriuſque ferendæ legi, iurique dicendo deſtinata. Hodierna ſiquidem luce, quæ non vno Sole contenta, quà fulgurum copia, quà linguis igneis, quaſi totidem Solibus coruſcauit, lata fuit LEX TIMORIS IN MONTE SINAI; LEX AMORIS IN MONTE SION. Vtriuſque vis legis, & diſcrimen vt agnoſcatur, tum eadem hæc monet, geminato rerum miraculo illuſtris legum dies, & lex dierum; tum hic ipſe poſtulat locus, ex quo

tanquam

tanquam ex vertice Sinai, vel Sion, Orbi terrarum vniuerſo, ſanctiſſima Timoris,& Amoris iura dicuntur. Duræ ceruicis populo ſeruile Timoris iugum, non liberum Amoris coniugium debebatur. Et colla toties contra Diuinitatem rebellantia, ferreis magis catenis, quàm aureis torquibus decuit illigari. Rigidiſſimam itaquè legem dura neceſſitas rogat, fulgura,tonitruaque promulgant, terror fert, horror ſuadet, nullo demum intercedente, aut vetante, lapideas in tabulas ipſa ſua manu, ferreoque ſtylo ſeueritas incidit.Contrà verò molliori diuinum ad imperium genti, cui vel vnus pro lege nutus erat, quamque ad lapſum è cælo nouæ vitæ, tanquàm ignotæ viæ Ducem ſequendum, ſolus adigebat obtutus, non è ferri, lapidisve duritie pondus imponi debuit vix ferendum; ſed ex igne leuiſſimo, ac tenuiſſimo elementorum adijci par fuit, non tàm onus, quàm oneris leuamentum. Suauiſſimam nimirum legem ipſe condidit Amor, ſuaque amœnitate condiuit: effuſa diuinitus, ac diſpertita ſanctitas ritè ſanxit: igneæ linguæ, tanquam *calami velociter ſcribentes in tabulis cordis carneis perſcripſerunt*. Quantùm igitur altera lex diſtet ab altera, diuerſus vtriuſque perlatæ ritus edocebit. Ad Timoris ferendam legem, ſolitarius in deſerta regione Sinai vertex eligitur. Amica quippe ſolitudo Timoris eſt; eique maximè congruens nationi,quæ vel in media vrbium frequentia futura erat ab hominum neceſſitudine ſolitaria. Amoris verò

lex

lex in Vrbe frequentiſſima Hieroſolymæ fertur. Vt fortaſſe, quia *res maximè fuſilis Amor eſt*, plurimos habeat, quibus ſe cum ſua lege communicet. An potius quòd eadem, non intra vnius limites Palæſtinæ; ſed *in omnem terram, atque in fines orbis terræ* promulganda eſset, ibi primum ſtatuenda fuit, vbi homines erant *ex omni natione, quæ ſub cælo eſt?* Vtrique dicendo iuri mons optatur. Diuinam enim legem nonniſi è loco ſuperiore ferri decet: & cæleſtia iura par fuit è tribunali cælo proximo dari. At Sinai mons & ipſo nomine Timorem incutiebat (quod rubum, aut inimicitiam, hoc eſt, vel corporis, vel animi ſpinas notat) & horrido prodigiorum apparatu *totus* fertur *fuiſſe terribilis*. Sion contrà, cum ſpeculam, aut ſiccitatem ſignificet, & illa interpretatione tutelam, hac igneam vim amoris polliceatur, quam re ipſa copioſè diffudit; an non vniuerſus amabilis ſit oportet? Nil igitur mirum ſi mons ille fuit adeò populo Iudæorum inacceſſus, vt ne fines quidem illius attingere licuerit, ſeueriſſimo edicto in ea verba propoſito. *Omnis, qui tetigerit montem, morte morietur*. Mons verò Sion, velut apertum ab Hebræorum furore profugis Aſylum, copioſa multitudine frequentatur, eò confugientibus ſalute illis vocibus promiſſa: *Dabo in Sion ſalutem*. Agè verò. Iam tempus antiquæ ferendæ legis aduenerat: cum ecce tibi repentè *cœperunt exaudiri tonitrua*. Timoris quippe lex haud alium ſui præconem poſtulabat, quàm cælum tonans. Illis

 debuit

debuit frementis naturæ minis Diuinis commina-tionibus aptè proludi. Fragor ille pugnantium ele-mentorum quid erat, niſi tubæ clangor inimicis bellum ſceleribus cælitùs intonantis? *Humanas mouere* ſolita *tonitrua mentes*, ſocordes Iudæorum animos excitarunt ad præcipientis Dei voces atten-tè percipiendas. Tonare decuit antè, quàm lata contra noxas peremproria ſententia fulminare. At vbi noua lex Amoris eſt promulganda, non tonat cælum; ſed ſonat. *Factus* ergò *repentè de cælo ſonus* non ne *Muſicen* refert, quam *docet Amor?* Hic ſonus Pythagoræa cæleſtium orbium modulatione quò verior, eò ſuáuior, è cælo datus eſt ad eam in ter-ris regendam harmoniam, quæ non è concentu chordarum; ſed è conſenſu cordium reſonabat, cum hæc, quamuis numero plurima, præ concor-dia plus quàm muſica, *erant cor vnum*. Quòd ſi le-ges aliæ profanæ carminibus illigatæ decantari ſo-lebant, quò iucundiùs in aures, atque animos illa-berentur; ſacræ leges Amoris, quæ ſuauiſſimæ ſunt, ac penitus appetunt in corda deſcendere, quî pote-rant ab amabili cantus ſocietate diſiungi? Iam ve-rò in Sinai præter audita tonitrua *micant fulgura*. Parùm videlicet erat cælo, ad populum terrore purgandum, voce percutere, niſi etiam luce feri-ret. Segnius irritat animos per aures, quàm per oculos immiſſus Timor. Si *lex Dei lux eſt*, ea ferri non poterat, quin luceret. Verum horrida fulgu-ris lux, & prænuncia fulminis, quid niſi metuen-

dam

dam legem, ac pænè fulminantem præmonſtraret? Ad ferales eas faces legenda erant ſeueriſſimæ verba legis, ac recitanda. Non ità ſe res habet in Sion. Fulgurum loco igneæ linguæ præfulgent. Quantùm hæc ab illa luce diſsentit? Oculos illa ferit, & fugit: hæc ſummos vertices inſidet, & coronat: illa nubibus exſilit laceratis: hæc, nulla ducta rimula, totam implet domum: index illa eſt cæli contrà mortales excandeſcentis: hæc eiuſdem hominibus placati certiſſimum pignus. Denique ſi lingua cæleſtis vtraque dicenda eſt, illa cælum balbutit, hac loquitur: illa lædit, hac lambit: altera minatur, blanditur altera: illa condemnat, hac abſoluit: illa Timoris legem pronunciat, hac Amoris. At quò magis timenda prior illa lex foret, *nubes denſiſſima montem operuit*: aç ſi nubila illa fronte, triſtique ſupercilio mons ipſe non ſuggeſtum referret ſuadentis legem Oratoris; ſed tribunal Iudicis ex lege damnantis. In illa caligine diuinus terror, humanus timor habitabāt. Ibi ſuum fixerat ſolium maieſtas horrida Diuinitatis. Ex ijs vmbris iuſtiſſimæ ſeueritatis fulgura eò minaciùs, quò ſplendidiùs emicabant. An hoc ſibi voluit nubis velum obtendere Deus in iure dicendo, vt conſueuiſse velum interponere Areopagitas accepimus in iudicando? Niſi præſagire malimus ex illa nube pœnarum tempeſtatem flagitijs ex vi legis impendentem. Aut potius interpretemur, latuiſse ſub nebula miſericordiæ Deum, ne ſe palàm oſtenderet

deret tam ſeueræ legis auctorem. Vbi verò ſuauior lex edicenda fuit, idem ſapientiſſimus Legislator ſine nube, ſine velo, ſine vmbris, manifeſta ſe in luce videndum præbuit: immò, quò magis dilucidè videretur, ipſam induit lucis igneæ formam. Et Amoris legem agnoſcere dubitabimus, quæ per ignem defertur? Vt enim ex aquoſa, & gelida nube appoſitè frigidi lex Timoris erupit: ſic feruida lex Amoris ab igneo debuit ardore, ac ſplendore vulgari. Ignis ipſe legem è cælo defert, è patria nimirùm, & regno ſuo: ipſe latè promulgat, quando partem in omnem velociſſimè funditur: ipſe ſuadet, cuius eſt maximè proprium inflammare: ipſe demum incidit, dum notas inurit æternitati pares. Famæ vicem geſſit hæc flamma; quæ pariter *mobilitate vigens, vires acquirens eundo*, ſuo lumine ſatis oculata, & compluribus fæcunda linguis, Diuinam Amoris legem vſquequaque circumtulit. Quamquàm hoc ipſum præſtare munus potuit *ſonus* ille *tamquam aduenientis ſpiritus vehementis*: Rumor is venti cælitùs terras afflantis, qui priuatos intra cœnaculi parietes contineri nequibat; potuit nouam legem ad remotiſsimas quaſque perferre nationes. Neque venti murmur violentum abhorrens à placido Amoris iure quis cenſeat. Nam & ortum ab amanti corde ſuſpirium ventus eſt, intimos æſtus aut alleuans, aut refrigerans: & venti quid aliud ſunt, quàm terræ ſuſpiria ab incluſis caloribus anhelantis? *Spiritus* ergo *vehemens*,

*hemens* præmiſſum ab Amore ſuſpirium fuit, cuius amabili, ſed efficaci ſono, à ſomno corporis, ac Timoris expergiſcerentur homines, ad vigiles aures Amoris legi præbendas. Longè diuerſus ab hoc ille fuit ſonus, qui veterem ad legem accipiendam animos præparauit. Vt enim Sacra loquitur hiſtoria: *Clangor buccinæ vehementiùs perſtrepebat: & timuit populus, qui erat in caſtris.* I nunc & legem eam Timoris fuiſſe nega, ſi potes. Quam ſanè meritò militaris tuba terribili ſonitu præcinuit: vt populus ille magis contrà Deum vitijs, quàm aduerſus hoſtes gladijs armatus intelligeret, cupiditatibus ſuis bellum indici potius, quàm legem edici. Feralis illa buccina ſuppliciorum exercitum cogebat, qui toties rebellem populum debellaret: bellicum intonabat; ſed contrà peruicaciam animorum: receptui canebat; ſed à ſceleribus. Quid ſi non ſolum auribus buccina; ſed etiam fumus oculis bellum indixit? *Mons* quippe *Sinai fumabat vniuerſus, haud aliter, quàm ſi de* immenſa *fornace fumus aſcenderet*. Miſeram Hebræorum gentem, cui ex igne cæleſti ſolus obtigit fumus: qui videlicet læderet oculos, non illuminaret: eliceret lacrymas, non aſpectum alliceret. Fumus parentis lucidi filius tenebroſus, atque ex origine illuſtri obſcura progenies, monſtrum aliud horribiliùs exprimebat ad viuum; ex Dei lege naſcitura flagitia Iudæorum, improbitate ipſorum obſtetricante. Quoniam verò ignis index eſt fumus; quid aliud

fumi-

fumida illa nubes in Sinai diffuſa portendebat, quàm igneum imbrem poſtmodum effundendum in Sion? vt quantò præſtantior fumo ignis eſt, tantundem legem Timoris ſuperet lex Amoris. Verùm id etiam inter vtramque legem diſcriminis intercedit, quòd lapideis illa ſcripta fuit in tabulis, hæc humanis in cordibus exarata. Perinde quaſi lex mortis ea eſset, quæ ſepulchralium inſtar inſcriptionum in lapide incideretur: quæ verò ſcriberetur in corde, hoc eſt in libro vitæ, lex vitæ foret. An rigidum, gelidumque marmor exigebat legis illius rigor, & natura frigidus Timor: cor verò molliſſimum, & caloris fontem ſuauis, & ignea lex Amoris poſtulabat? ſed tamen (ò rerum exitus, tàm diuerſi, quàm admirabiles) illæ lapideæ tabulæ, quæ natiua duritie prouocabāt æternitatem, antequàm ad populum lectæ, confractæ ſunt: tabulæ verò cordis tenertimæ, quæ corrumpi facile poſsunt, nedum rumpi, nulla vnquam vi diffractæ, integritatem, vt alienam tuentur, ſic ſeruant ſuam. Lex nimirum Timoris, quia ſaxea eſt, non flectitur; ſed frangitur. Lex Amoris, quia carnea eſt, non frangitur; ſed flectitur. Illa præterea *Dei digito ſcripta* dicitur, qui tamen digitus ad minandum intentus eſset veriùs, quàm ad ſcribendum. Hanc autem ſpiritus Dei ſcripſit, vel collectus in oſcula, vel diffuſus in beneficia, vel in *vitæ ſpiraculum inſpiratus.* Digitus Dei calamitatum procellas euocando, exterrefecit Aegyptios, proclamantes: *Digitus Dei eſt*

*hic.*

*bic*. Spiritus verò Dei, cæleſtium donorum pluuiam inuehendo, *repleuit orbem terrarum*, & recreauit. Ille, quia poteſtatis eſt index, in pariete tria verba ſcripſit, quaſi trinam mortis ſententiam in Regem Babylonicum pronunciaret. Hic teſtis vitæ cum ſit, vbi primum effuſus fuit, hominum tria millia vindicauit ab æternæ ſententia mortis: qui omnes hoc animati ſpiritu feliciùs, quàm primus hominum, *facti ſunt in animas viuentes*. Quamobrem eodem propemodum interuallo, quo vita diſtat à morte, à Timoris lege diſiungitur lex Amoris. Adeo leges hæ ab vno Diuinitatis fonte manantes, magnorum inſtar fluminum, longè lateq. diſtracta fecêre diuortia. At quæ demum, & quàm diuerſa vtriuſque verba legis fuêre? Res eſt & longa nimis, & nota. Vtar in dicendi fine compendio. Et orationem ſimul, & ambas leges proprijs cuiuſque titulis obſignabo. Lex Timoris hæc eſt: DEVM TIME, NE MORTEM TIMEAS. Lex autem Amoris: DEVM AMA, VT AMERIS A' DEO.

D I X I.

ROMÆ, Typis Franciſci Corbelletti. 1634.

SVPERIORVM PERMISSV.

VA1 1546217